

EDIČNÍ POZNÁMKA 5

PŘEDMLUVA 7

ÚVOD 11

Ustavení exilových komunit v Londýně v letech 1938–1945 15 • Kulturní aktivity exilových komunit v Londýně za války 16 • Tzv. „pódiové“ programy exulantů ve Velké Británii 17 • Londýn jako centrum kulturních aktivit emigrace 16 • Divadelní aktivity londýnských Němců 18 • Londýnské divadelní aktivity Rakušanů 21 • Londýnské divadelní aktivity Francouzů a valonských Belgičanů 25 • Polské divadelní aktivity 26 • Ruské divadelní aktivity 26 • Maďarské divadelní aktivity 27 • Divadelní aktivity dalších londýnských exilových komunit 27 • Londýnské divadelní aktivity čs. exulantů 27

PRVNÍ KAPITOLA – DO EXILU 29

Do exilu 31 • Británie jako azylová země 33 • Organizační zajišťování odchodu čs. uprchlíků do exilu 34 • Instituce a organizace pomáhající čs. občanům v odchodu do britského exilu 36 • Podpůrné organizace British Committee for Refugees from Czechoslovakia a Czechoslovak Refugee Trust Fund 37 • První dvě fáze příchodu čs. uprchlíků na britské území 39 • První „přilivová vlna“ čs. emigrace 39 • Druhá „přilivová vlna“ čs. emigrace 40 • Čekání na víza v průchozích státech 43 • Čekání na víza v Polsku 44 • Úloha organizace CRTF při posuzování žádostí čs. uprchlíků o udělení azylu ve Velké Británii 45 • Organizační zajišťování exodu čs. občanů usilujících zapojit se do boje proti okupantům v rámci čs. zahraničních vojenských jednotek 47 • Rozsah a základní demografický charakter čs. emigrantské komunity ve Velké Británii 49 • Rozsah čs. exilové obce ve Velké Británii 49 • Věková struktura čs. exilové obce 50 • Sociální rozvrstvení čs. emigrantské obce ve Velké Británii 52 • Národnostní složení čs. emigrantské obce 52 • Složení čs. emigrantské obce z hlediska nábožensky konfesijního 54 • Politická orientace příslušníků čs. emigrantské obce 55 • Existenční podmínky života čs. emigrace ve Velké Británii 57 • Čs. oficiální instituce ve Velké Británii 59 • Czechoslovak Refugee Trust Fund jako organizační základna společenského života čs. exulantů 60 • Společenské organizace čs. emigrace 63 • Instituce čs. exilového společenského života v Londýně 67 • Založení mládežnických organizací evropských exulantů ve Velké Británii 72 • Založení organizace Mladé Československo 73 • Programové zaměření Mladého Československa 76 • Mladé Československo jako kulturní a kulturněpropagační instituce 77 • Předpoklady rozvoje kulturních a uměleckých aktivit čs. emigrace ve Velké Británii 78 • Základní rysy kulturněpolitického „programování“ čs. exilové kulturní a umělecké tvorby „pódiového“ typu 83 • Folklorní umění v kulturních programech čs. emigrace 84 • Artificiální umění v kulturních programech čs. emigrace 85 • Domácí literární tvorba v „pódiových“ pořadech čs. azylantů ve Velké Británii 85 • Kulturní a umělecké aktivity rozvíjené čs. emigranty v oblasti pěstování hudební kultury artificielního typu 86 • Čs. profesionál-

ní umělci v londýnském exilu **87** • Tvůrčí kolektivy vzniklé v britském exilu z iniciativy čs. profesionálních uměleckých tvůrců **90** • Účast čs. exilových profesionálních umělců v britském kulturním a uměleckém životě **91** • Amatérští kulturní pracovníci **92** • Josef Kodíček **92** • Viktor Fischl **95** • Evžen Klinger–Kornel Synek **96** • Eduard Goldstücker **97** • Anna Jandová–Patzaková **98** • Josef Löwenbach **98** • Rudolf Fuchs **99** • Ernst Sommer **100** • Bruno Adler–Urban Rödl **101** • Eva Priesterová **102** • Bohumil Vančura **103** • Julius Gutmann **104** • Marie Hlouňová **105** • Gita Morenová (Fischerová) **106** • Karel Hořic (Horschitz) **107** • Hans Walter Süsskind **107** • Líza Fuchsová **110** • Divadelní skupina Mladého Československa **110** • Ota Ornest **111** • Pavel Tigrid a Josef Schwarz **113** • Existenční postavení trojice Ornest–Tigrid–Schwarz v britském exilu **115** • Kulturní a umělecké aktivity trojice Ornest–Tigrid–Schwarz v britském exilu **116** • Josef Lederer–Jiří Klan **118** • Věra Langrová **119** • Marie (Marianne) Hellerová **120** • Jiří Weiss **120** • Podíl divadelních umělců německé národnosti na kulturních aktivitách čs. emigrace v Londýně **121** • Heinrich Fischer **122** • Julius Gellner **124** • Paul Lewitt **126** • Charlotte Küterová **127** • Friedrich Richter **127** • Paul Demel **128** • Herbert Lom **130** • Elsbeth Warnholtzová **132** • Anna Maria Joklová **134** • Programová východiska „pódiové“ kulturní tvorby centrální divadelní skupiny Mladého Československa–Dramatické skupiny Čs. kulturního střediska v Londýně (později působící pod záštitou Klubu čs. britského přátelství) **136** • Shody v oblasti ideových postojů **138** • Programový vliv E. F. Buriana na tvorbu centrální divadelní skupiny Mladého Československa **140** • Ideově–umělecký vliv Osvobozeného divadla na utváření programových východisek tvorby centrální divadelní skupiny Mladého Československa **147** • První projevy kulturních aktivit čs. pomnichovských exulantů v Londýně a okolí **149** • Soukromé kulturní besedy a večírky čs. emigrace **150** • Společenský význam soukromých kulturních besed a večírků čs. emigrace **154** • Domácí besedy a večírky čs. exulantů v roce 1939 **154** • Soukromé besedy a večírky Ernestovy družiny **156** • První veřejné kulturní a umělecké pořady čs. emigrace **158** • Kulturněpropagační práce čs. emigrace ve Velké Británii **160** • Centra oficiální kulturněpropagační práce **161** • Nezávislé kulturněpropagační aktivity **162** • Centra nezávislé kulturněpropagační práce **162** • Ústřední kulturní komise skupin samosprávné organizace čs. uprchlíků podporovaných Czechoslovak Refugee Trust Fundem: Československé kulturní středisko v Londýně–Czechoslovak Cultural Centre in London **164** • Kulturní komise Jednotné československé skupiny samosprávné organizace uprchlíků podporovaných CRTF **164** • Dvoukolejnost kulturněpropagační práce čs. emigrace **165** • Kulturněpropagační aktivity čs. exilových oficiálních míst **166** • Účast čs. emigrace na rozhlasovém vysílání British Broadcasting Corporation **166** • Čs. oficiální kulturní a umělecké podniky propagačního zaměření **169** • Vztah vedení čs. zahraniční odbojové akce k hudebnímu a divadelnímu umění **170** • Pokusy o institucionalizaci nezávislých kulturněpropagačních aktivit čs. exilové komunity **171** • Kulturněpropagační akce pořádané při příležitosti náboženských svátků a politických a kulturněpolitických výročí **172** • Duchovní odkaz významných osobností českých dějin jako téma čs. zahraniční propagandy **175** • Cyrilo–metodějský a svatováclavský kult v čs. zahraniční propagandě **175** • Propagandistické využívání památky mistra Jana Husa **176** • Propagandistické využívání památky prezidenta T. G. Masaryka **177** • Česká umělecká tvorba ve službách čs. zahraniční osvobozovací akce **178** • Propagandistické využívání díla Antonína Dvořáka **178** • Propagandistické využívání díla Bedřicha Smetany **179** • Propagandistické využívání děl moderních českých hudebních skladatelů **181** • Leoš Janáček na britských koncertních scénách **181** • Propagandistické využívání díla Karla Čapka **182** • Odboj čs. lidu proti německým okupantům jako téma čs. zahraniční kulturněpolitické propagandy **183** • Téma „antihrdinských“ forem odporu českého obyvatelstva proti německé okupaci v čs. zahraniční kulturní pro-

Fuchsová 798 • Ota Ornest 799 • Pavel Tigríd 800 • Josef Schwarz 801 • Josef Lederer–Jiří Klan 802 • Karel Brušák 803 • Růžena Hlaváčková 803 • Věra Langrová 804 • Saša Machov 804 • Heinrich Fischer 805 • Julius Gellner 806 • Paul Lewitt a Charlotte Küterová 806 • Friedrich Richter a Amy Franková 807 • Paul Demel 807 • Elsbeth Warnholtzová–Eliška Frejková 808 • Herbert Lom 808 • Anna Maria Joklová 809 • Karel Lamač 810 • Jiří Weiss 810 • Vlado a Lída Clementisovi 811 • Dvojí osud 812

ZÁVĚR 813

Na okraj závěrečné bilance kulturních a uměleckých aktivit čs. exulantů v Londýně v předvečer a za druhé světové války 815 • Hlavní vývojové tendence čs. exilové kultury a umění v Londýně ve válečném období 1939–1945 815 • Dvojí charakter kulturních a uměleckých podniků „pódiového“ typu uspořádaných čs. emigranty ve Velké Británii za druhé světové války 818 • Charakter čs. oficiálních a polooficiálních exilových kulturních a uměleckých „pódiových“ podniků kulturněpropagačního zaměření z hlediska progresu uměleckého vývoje 819 • Vývojový význam tvůrčí činnosti centrální divadelní skupiny Mladého Československa v Londýně za druhé světové války 820 • Teoretická reflexe divadelní tvorby 833 • Úsilí čs. exulantů o popularizaci výsledků minulostního i současného vývoje stavu české a světové divadelní tvorby 833 • Teatrologické aktivity rozvíjené čs. exulanty v oblasti divadelní kritiky 835 • Diskuze o smyslu a poslání exilové kulturní a umělecké tvorby 836 • Základní vývojový význam čs. kulturních a uměleckých exilových aktivit 837 • Múzy mezi zbraněmi 838

PRAMENY A LITERATURA 839

LEGENDA K OBRAZOVÉ ČÁSTI 850

MUSES IN EXILE 854

JMENNÝ REJSTŘÍK 859

pagandě **184** • Kulturněpolitické akce k podpoře mezinárodní solidarity antifašistických sil iniciované ve Velké Británii v první polovině roku 1939 německými, rakouskými a britskými centry kulturní a umělecké práce **186** • Kulturní a umělecké aktivity rozvíjené Němci, Rakušany a Čechoslováky v létě roku 1939 v prostředí prázdninových táborů **187** • První manifestace solidarity národů bojujících proti fašismu organizované Brity **189** • Slavnost k uctění památky mistra Jana Husa **190** • Pamětní akt k počtě čs. zahraničních legií z doby první světové války **191** • Pamětní akt k uctění památky Tomáše Garrigua Masaryka **191** • První kulturněpropagační podniky uspořádané z iniciativy řadových čs. emigrantů českého původu **191** • Husova oslava v Little Tavistock Theatre **192** • Čtyřadvacet černých ovcí **193** • Divadelní aktivity čs. uprchlíků německého, rakouského a česko-německého původu **194** • Die schaffende Emigration **195** • 24 Schwarze Schafe-4 & 20 Black Sheep **197** • Revue Going, Going-Gong! **198** • Laterndl (Die Laterne-The Lantern) **200** • Revue Unterwegs **202** • Česká dramatická díla nastudovaná britskými profesionálními divadly v první polovině roku 1939 **206** • Čapkova Matka v nastudování souboru London Q-Theatre **207** • Prodaná nevěsta na scéně Royal Opera House Covent Garden **209** • Závěr prvního období kulturních a uměleckých aktivit čs. emigrace ve Velké Británii **211**

DRUHÁ KAPITOLA – PO VYPUKNUTÍ VÁLKY 213

Vypuknutí nové světové války **215** • Sovětsko-německý pakt o neútočení a vzájemné konzultační a hospodářské pomoci **216** • Vznik podmínek pro rozvoj čs. zahraniční osvobozovací akce ve Velké Británii **217** • Proměna existenčních podmínek života čs. exulantů ve Velké Británii **219** • Nové kolo prověřování politické spolehlivosti emigrantů pobývajících na území Velké Británie **221** • Obecné podmínky pro kulturní a uměleckou práci **223** • Diferenciace politických postojů čs. emigrace ve vztahu k vzniklému válečnému konfliktu **224** • Postoj Mladého Československa k válce s Německem **226** • Prostředky levicové protiválečné propagandy **227** • Vysílání British Broadcasting Corporation pro Československo **228** • Založení listu Čechoslovák v Anglii **230** • Kulturněpropagační činnost oficiálních center čs. zahraniční odbojové akce **231** • Čs. oficiální kulturněpropagační aktivity **231** • Oslavy jedenadvacátého výročí založení Československé republiky – 28. říjen 1939 **232** • Oslava 28. října 1918 v Londýně **233** • Foylův literární oběd v Grosvenor House **233** • Kulturněpropagační činnost ochotníků z řad čs. emigrace **234** • Hlavní programové útvary kulturní a umělecké tvorby čs. exilových ochotnických družin ve Velké Británii v první válečné sezoně **235** • Programová linie veřejných „pódiových“ prezentací ukáže lidové kultury a umění národů Československa **235** • Programové útvary artificiálního původu **237** • Kulturní komise Jednotné československé skupiny samosprávné organizace uprchlíků při Czechoslovak Refugee Trust Fundu a její péče o vzestup hodnotové úrovně kulturních a uměleckých podniků čs. emigrace **238** • Kulturní aktivity ochotnických kolektivů působících v tzv. čs. domovech **240** • Kulturní pořady čs. emigrantů v Margate **240** • Kulturní večery v Broadstairs **240** • Kulturní večery v Horsmonden **241** • Kulturní večery v Reigate **241** • Kulturní večery v Birchington on Sea **242** • Vystoupení birchingtonských v Londýně **244** • Večírky uspořádané k počtě Čechoslováků v Londýně z iniciativy rakouských emigrantů **244** • Nové britské kulturněpolitické aktivity zaměřené na posilování mezinárodní družby účastníků boje proti fašistické agresi **245** • Ustavení Dramatické skupiny Československého kulturního střediska v Londýně – Dramatic Group of Czechoslovak Cultural Centre in London **247** • Ustavení Českého tria-Czech Tria **248** • Folklorní pořady **249** • Koncert mezinárodní družby uspořádaný Young Man's Christian Association (YMCA) v Knightbridge **249** • Mezinárodní

koncert lidových písní a tanců evropských národů v Anne Besant Hall **250** • Recitační a divadelní pořady Mladého Československa **251** • Kulturní pořady uvedené čs. emigranty v Londýně ve dnech prosincových svátků 1939 **252** • Mikulášská zábava v Československém klubu v Londýně **252** • Mikulášský večer Jednotné čs. skupiny CRTF **253** • Křest svatého Vladimíra **253** • Burianova adaptace Křtu svatého Vladimíra **254** • Tigridův pokus o scénický přepis Křtu svatého Vladimíra **255** • Satirické písně v Mikulášském večeru z roku 1939 **258** • Satirické skeče v Mikulášském večeru z roku 1939 **261** • „Betlémská scéna“ v Mikulášském večeru z roku 1939 **262** • Ohlas Mikulášského večera z roku 1939 **262** • Pořad vánoční poezie evropských národů v operním divadle Sadler's Wells Theatre **262** • České koledy ve Velké kongregační síni anglikánské církve **263** • International Concert v Sadler's Wells Theatre **264** • Ukázky českého a moravského lidového umění v Sadler's Wells Theatre – Lidová suita I. **265** • Vzor Ornestovy Lidové suity – Burianova Vojna **266** • Ornestova Lidová suita **268** • Večery pořádané v zimě 1939/1940 k uctění památky významných osobností českého duchovního života **274** • Večery na počest Karla Čapka **275** • Vzpomínka na Karla Čapka v anglickém PEN-Clubu **275** • Večery In Memory of Karel Čapek **275** • Dramatická revue Život a smrt **278** • Ohlas čapkovských večerů **284** • Večer k počtě Karla Čapka v Guilfordu **286** • Čapkův večer ve Sluisu **287** • Programy uspořádané roku 1940 k uctění památky Tomáše Garrigua Masaryka při příležitosti devadesátého výročí jeho narození **287** • Kulturní večer uspořádaný k oslavě nedožitých devadesátin T. G. Masaryka čs. exulanty v Londýně **288** • Básníci naší naděje **289** • Ohlas pásma Básníci naší naděje **292** • Večer k počtě T. G. Masaryka uspořádaný čs. emigranty ve Sluisu **293** • Zesílení kulturních aktivit londýnských profesionálních divadelních tvůrců česko–německého, německého a rakouského původu **293** • Večer československé lyriky v London Poets Clubu **294** • Kleine Bühne **294** • Laterndl **295** • Unsterblicher Schwejk (Nesmrtelný Švejk) **297** • Přechodný útlum tvůrčích aktivit divadelních skupin Mladého Československa a souputnických divadelních souborů německých a rakouských na jaře 1940 **300**

TŘETÍ KAPITOLA – ZA BITVY O BRITÁNII 303

Hitlerovský útok proti západní Evropě a jeho vliv na formaci politických poměrů ve Velké Británii **305** • Proměna demografické skladby čs. emigrantské obce **306** • Obtíže provázející začleňování nově příchozích Čechoslováků do čs. emigrantské obce ve Velké Británii **307** • Hegemonizace pozice Benešova vedení čs. zahraniční odbojové akce **308** • Izolace čs. levicových politických sil **309** • Další zhoršení postavení příslušníků německojazyčných exilových komunit **310** • Odras nové společenské a politické situace v kulturním životě čs. emigrantské obce **312** • Personální posílení exilové obce čs. kulturních tvůrců a umělců ve Velké Británii **312** • Společenský a politický kontext vstupu nově příchozích čs. kulturních tvůrců a umělců na čs. exilovou kulturní scénu ve Velké Británii **313** • Přechodný útlum divadelních aktivit čs. exilových kulturních pracovníků levicové politické orientace **314** • František Langer **315** • Karel Břetislav Palkovský **319** • Jiří Mucha **321** • Karel Brušák **324** • Ivan Jelínek **326** • Josef Schrich **327** • Vilém Tauský **329** • Růžena Herlingerová **331** • Jiří Válek **332** • Otakar Kraus **333** • Jan Šedivka **334** • Otto Lampel a jeho družina **336** • Karel Lamač **340** • Vlado Clementis **341** • Kulturní aktivity příslušníků čs. zahraničních vojenských jednotek ve Velké Británii **342** • Tři fáze vývoje kulturních a uměleckých aktivit exilových Čechoslováků v Londýně ve druhé polovině roku 1940 a v první polovině roku 1941 **343** • Zhoršení podmínek pro kulturní práci po Hitlerově útoku na Západní Evropu **343** • České trio v National Gallery **345** • Oslabení divadelních

aktivit londýnských německy mluvících emigrantských komunit **345** • Die Kammer-
spiele – pokus čs. uprchlíků udržet za zostřené mezinárodně- i vnitropolitické situace
v Londýně hry v německém jazyku **346** • Londýnské kulturní aktivity v době letecké
„bitvy o Británii“ **347** • Oslavy státního svátku 28. října 1940 **349** • Oslava devadesá-
tého výročí narození Charlotty Garriguové Masarykové **351** • Činnost německých
a rakouských divadelníků v britských internačních táborech **351** • Obnovení běžných
forem kulturního života po skončení letecké „bitvy o Británii“ **354** • Založení Česko-
slovenského institutu **355** • Britsko-československé centrum – British-Czechoslovak
Centre Club **357** • Československý Národní dům v Londýně **358** • První hudební
pořady Československého institutu **359** • Pěvecká vystoupení v Čs. institutu v prvním
období jeho existence **359** • Postavy z českých oper **360** • Československý chanson ve
vyhnanství **361** • První koncerty komorní instrumentální hudby v Čs. institutu **363** •
Koncerty Českého tria **364** • Koncerty Spojeneckého smyčcového kvarteta **365** •
Československý institut a divadlo **365** • Československý institut jako středisko prezen-
tace čs. filmové dokumentární tvorby **368** • Dokumentární filmy natočené Karlem
Lamačem a Otto Hellerem v britském exilu v letech 1940 a 1941 **368** • Umělecké
pořady v Československém domově v Canterbury Hall **370** • Soudobý proces proniká-
ní dramatické tvorby Františka Langra na divadelní scény demokratického světa **371** •
Langrova Jízdní hlídka v provedení ochotnického souboru čs. vojáků **374** • Londýnské
vystoupení čs. vojáků s Langrovou Jízdní hlídkou **376** • Aktivity centrální divadelní
skupiny Mladého Československa v období 1940–1941 **377** • Lidová suita II. – Art of
Nations **378** • Hra o svatě Dorotě v provedení E. F. Buriana a jeho kolektivu **382** •
Brušákova inscenace Hry o svatě Dorotě **383** • Žebravý Bakus–Český karneval **384** •
Burianova inscenace Žebravého Bakuse **384** • Brušákův Žebravý Bakus–Český karne-
val **385** • Ostatní programová čísla Lidové suity II. **386** • Ohlas Lidové suity II. **388** •
Kulturněpolitický význam Brušákových inscenací českých lidových her **388** • Obnove-
ní divadelní činnosti německých a rakouských emigrantů v Londýně **390** • Aktivity
členů centrální divadelní skupiny Mladého Československa projevované v oblasti pub-
licitiky **391** • Časopisy vydávané čs. emigranty ve Velké Británii **391** • Týdeník
Čechoslovák **395** • Obzor **396** • The Central European Observer **398** • Nezávislé
časopisy a časopisy levicové opozice **398** • Mladé Československo **399** • Nové Česko-
slovensko **401** • Kulturní časopisy politické levice **403** • Kulturní příloha Mladého
Československa **403** • Kulturní tribuna **404** • Kulturní zápisník **405** • Review **43 406**
• Aktivity čs. emigrantů ve Velké Británii rozvíjené v oblasti knižní ediční produkce
407 • Knižní edice tvůrců z okruhu Čechoslováka **407** • Knižní edice Mladého Česko-
slovenska **408** • Ústy domova **409** • Skryté prameny **411** • Zem spieva **411** • Die
Vertriebenen **411** • Význam edičních aktivit Mladého Československa **412** • Teoretic-
ká reflexe kulturní a umělecké tvorby čs. uprchlíků pobývajících za války v exilu ve
Velké Británii **413** • Teatrologické aktivity čs. londýnských exulantů **413** • Časopisec-
ké polemiky **414** • Spor o poměr čs. uprchlíků ke druhé světové válce **416** • Útok na
Jiřího Voskovce a Jana Wericha **421** • Jiří Voskovec a Jan Werich ve Spojených státech
amerických **421** • Divadelní činnost Jiřího Voskovce a Jana Wericha v USA **421** •
Kulturněpropagační činnost Voskovce a Wericha v USA **423** • Polemika o politických
postojích V + W a o jejich vztahu k čs. zahraničnímu odboji **424** • Doznění polemiky
o politických postojích V + W **427** • Polemika o vztahu politiky a kultury **428** • První
fáze diskuze o vztahu politiky a kultury **429** • Vystoupení Viktora Fischla **430** • Vy-
stoupení Jiřího Muchy **430** • Vystoupení Karla Brušáka **432** • Reakce čs. exilové
veřejnosti na Brušákovu vystoupení **433** • Vystoupení redakce Obzoru **434** • Vystou-
pení Evžena Klingera–Kornela Synka **434** • Vystoupení Gríši Spurného **438** • Vystou-
pení Egona Hostovského **439** • Další pokračování diskuze **442**

Obrat průběhu války v roce 1941: zásadní proměna světové mezinárodněpolitické i britské vnitropolitické situace 445 • Proměna politických vztahů uvnitř čs. emigrantské obce 446 • Proměna postavení čs. exilových umělců 448 • Proměna existenčního postavení členů centrální divadelní skupiny Mladého Československa 450 • Sjednocování sil čs. emigrace ve Velké Británii 451 • Vznik nových středisek kulturní práce 452 • Založení Czechoslovak–British Friendship Clubu – Klubu československo–britského přátelství 452 • Organizační struktura Czechoslovak–British Friendship Clubu – Klubu československo–britského přátelství 456 • Klub československo–britského přátelství jako organizačně–provozní základna divadelní práce 459 • Klub československých umělců v Londýně 460 • 1. valná hromada Klubu československo–britského přátelství a její doprovodné akce 461 • Nová fáze ideových diskuzí o politických a kulturněpolitických úkolech čs. emigrace 463 • Časový rozvrh diskuze 465 • Mediální ideologická příprava jednání 1. valné hromady Klubu československo–britského přátelství: představení hlavních témat diskuze 466 • Diskuzní vystoupení na 1. valné hromadě Klubu československo–britského přátelství 468 • Debatní večer CBFC věnovaný problémům čs. exilových kulturních aktivit 468 • Další pokračování a uzavření diskuze iniciované CBFC 469 • Diskuzní vystoupení vyslovující se k problematice sjednocování sil a prostředků čs. exilové obce v rámci jednotně organizované a řízené čs. zahraniční osvobozovací akce a k problematice utužování jejích spojeneckých svazků 470 • Vystoupení Bohuše Beneše 471 • Vystoupení Huberta Ripky 471 • Vystoupení Eugena Löbela 473 • Vystoupení Pavla Tigrida 473 • Vystoupení představitelů a mluvčích slovenského národa a čs. národnostních menšin 474 • Vystoupení sudetských Němců 474 • Diskuzní vystoupení vyslovující se k problematice kulturních a uměleckých aktivit čs. exilové obce a jejich zapojování do čs. zahraniční odbojové akce 475 • Vystoupení Evžena Klingera–Kornela Synka 476 • Ohlas Klingerova–Synkova vystoupení 478 • Vystoupení Josefa Schricha 479 • Ohlas Schrichova vystoupení 480 • Kritické poznámky na okraj exilových kulturních aktivit Slováků a sudetských Němců 481 • Obecné otázky kulturní práce v exilu 482 • Vystoupení Bohuše Beneše 483 • Vystoupení Prokopa Maxy 483 • Vystoupení Huberta Ripky 485 • Vystoupení Eduarda Goldstückerka 485 • Vystoupení dalších zastánců koncepce politicky angažovaného umění 491 • Vystoupení Viktora Kripnera 491 • Vystoupení Pavla Tigrida 492 • Vystoupení Oty Ornesta 492 • Vystoupení Jiřího Muchy 492 • Vystoupení Jiřího Weisse 494 • Vystoupení Viléma Nového 495 • „Diskuzní příspěvek“ Karla Brušáka 497 • Pokusy o založení čs. divadelní scény v Londýně 498 • Pracovní konference kulturních a uměleckých tvůrců česko–německé národnosti sdružených v Czechoslovak–British Friendship Clubu 501 • Doprovodné akce 504 • Dramatická tvorba českých autorů v BBC 504 • František Langer jako rozhlasový autor 505 • Rozhlasová dramatická tvorba Josefa Schricha 506 • Jiří Mucha jako rozhlasový autor 509 • Dramatické práce Ornestovy družiny 509 • Účast Jiřího Voskovce a Jana Wericha ve vysílání Evropské sekce BBC 510 • Satirické skeče Oty Ornesta a Josefa Schwarze ve vysílání BBC určeném české mládeži v okupované vlasti 511 • Dramatické práce Ornestovy družiny v rozhlasovém vysílání sekci BBC Home Service a Overseas Service 512 • Dramatické práce čs. uprchlíků německé národnosti v rozhlasovém vysílání BBC 512 • „Pódiové“ kulturní a umělecké programy kulturněpropagačního zaměření pořádané čs. emigrací ve Velké Británii v letech 1941–1945 515 • Hlavní tvůrčí subjekty čs. kulturní a umělecké práce kulturněpropagačního zaměření ve Velké Británii v letech 1941–1945 517 • Účast profesionálních umělců české národnosti na čs. kulturních a uměleckých podnicích kulturněpropagačního zaměření v letech 1941–1945 517 • Ochetnické soubory ve službách čs. oficiální propagandy 518 • Účast centrální divadelní skupiny Mladého

Československa–Dramatické skupiny Čs. kulturního střediska a jejich jednotlivých členů v čs. oficiální propagandě **519** • Účast příslušníků čs. vojenských jednotek ve Velké Británii v čs. oficiální kulturní propagandě **519** • Základní charakter „pódiových“ kulturních a uměleckých podniků kulturněpropagačního zaměření pořádaných čs. emigranty ve Velké Británii v letech 1941–1945 **520** • Hlavní programové útvary čs. „pódiových“ kulturních a uměleckých podniků kulturněpropagačního zaměření v letech 1941–1945 **521** • Hlavní formy „pódiové“ prezentace literárního repertoáru uměleckých pořadů **523** • Masové manifestace exulantů a britských obyvatel iniciované čs. emigrací po vstupu SSSR do válečného konfliktu **524** • Zahradní slavnosti čs. exilové komunity v Londýně v letech 1941 a 1942 **525** • Garden Party časopisu Die Frau in Arbeit v Notting Hill Gate **525** • Zahradní slavnost v Kenwoodském parku **526** • Slavnosti k počtě svátku Cyrila a Metoděje a k uctění památky mistra Jana Husa **527** • Oslavy svátku svatého Václava **528** • Vánoce 1941 **529** • Oslavy Svátku matek **530** • Oslavy čs. státního svátku 28. října 1941 **530** • Vzpomínkové pořady ke druhému výročímu dni uzavření českých vysokých škol německými okupanty **532** • Vzpomínkové akce ke třetímu výročímu dni okupace českých zemí **533** • Kulturní podniky čs. emigrace k počtě Sovětského svazu **534** • Oslava ruské Říjnové revoluce **535** • Hudba a poezie SSSR **536** • Benefiční koncert ve prospěch nadace Aid for Russia **537** • Vzpomínkový večer k uctění památky V. I. Lenina **538** • Týden československo–sovětského přátelství **538** • Koncert Českoslovenští umělci Sovětskému svazu **539** • První výročí vzniku válečného konfliktu SSSR – Německo **539** • Gewehr und Fackel **540** • Sudetendeutsche Russlandkundgebung **540** • Večer k počtě Španělské republiky **541** • Kulturní večery čs. emigrace ve Francouzském institutu (Institut Français) **542** • Oslava státního svátku Francouzské republiky **543** • Večer k počtě národů Jugoslávie **543** • Kulturní a umělecké „pódiové“ podniky na podporu mezinárodní solidarity antifašistických sil pořádané z iniciativy Britů **544** • Mezinárodní shromáždění mládeže v Royal Albert Hall **544** • Prezentace umělecké tvořivosti příslušníků spojeneckých armád **544** • Promenádní koncerty čs. vojenské hudby v Londýně **545** • Matiné spojeneckých národů v His Majesty's Theatre **545** • Koncerty a literárně–hudební pořady věnované uctění památky významných osobností čs. kultury **546** • Dramaturgická skladba pořadů uskutečněných v letech 1941–1945 v Londýně k počtě představitelů čs. kulturního úsilí **547** • Kulturní pořady k stému výročí narození Antonína Dvořáka **548** • Kulturní programy uspořádané k počtě Bedřicha Smetany **554** • Slavnost k počtě Jana Amose Komenského **556** • Pamětní večery na počest Karla Čapka, Vladislava Vančury a Rudolfa Fuchse **557** • Pamětní večer k počtě Karla Čapka **557** • Tryzna za Vladislava Vančuru **559** • Tryzna za Rudolfa Fuchse **561** • Večer k počtě Jiřího Wolkera **562** • Večery k počtě literárních klasiků sudetoněmecké komunity **562** • Večer k počtě Adalberta Stiftera **562** • Večer k počtě Moritze Hartmanna **563** • Večer k počtě Bjørnstjerna Bjørnsona **564** • Nezávislá koncertní činnost **565** • Koncert českých a slovenských písní v Čs. institutu **565** • Koncert ukázek ze Smetanových oper Dalibor a Dvě vdovy **566** • Matiné oblíbené hudby v Klubu čs.–britského přátelství **566** • Další komorní koncerty v CBFC **566** • Koncert Z oper Bedřicha Smetana a Antonína Dvořáka **567** • Literárně–hudební večer v Klubu čs. umělců **567** • Večery poezie **567** • Ocel nadcházející revoluce **568** • Česká a německá poezie v prezentacích čs. umělců německé národnosti **569** • Tschechische Poesie in deutscher Übersetzung von Mácha bis Nezval **569** • Stimme der Heimat–Deutsche Lyrik und Prosa aus Böhmen und Mähren **570** • Recitační vystoupení v představení Věčného jara **571** • Divadelní pořady v sezoně 1941/1942 **571** • Nové navázání na tvůrčí program E.F. Buriana **571** • Nové navázání na tvůrčí program Jiřího Voskovce a Jana Wericha **572** • Volá Londýn **572** • Reprezentační představení Klubu čs.–britského přátelství – Czechoslovak–British Friendship Clubu **574** • Unbeugsames

Böhmen 574 • Witiko 575 • Libussa 576 • Gott, Kaiser und Bauer 577 • Inscenační uchopení témat pořadu Unbeugsames Böhmen 578 • Kulturněpolitický význam pořadu Unbeugsames Böhmen 579 • Gala Performance of Czechoslovak-British Friendship Club 579 • Husité 581 • Inscenační ztvárnění ukázek české, německé a anglické dramatické tvorby předváděných v rámci Gala Performance of Czechoslovak-British Friendship Club 583 • Ohlas inscenace Husitů 584 • Kulturněpolitický význam inscenace Husitů 585 • Husitské revoluční hnutí jako téma kulturních a uměleckých pořadů čs. emigrace ve Velké Británii v roce 1942 586 • Nové londýnské provedení scén z Dvořákových Husitů 586 • Neuskutečněná představení Čecha a Němce, Tvrдых palic a Divadelního ředitele 587 • Hoffmanns Erzählungen-Talles of Hoffmann 588 • České lidové písně, tance a hry 589 • Věčné jaro 590 • Burianova Píseň písní 592 • Burianova inscenace Utrpení mladého Werthera 593 • Burianův inscenační prepis Máje 595 • Ohlas Burianových inscenací Písně písní, Utrpení mladého Werthera a Máje 596 • Burianovské dramaturgické projekty v inscenační realizaci londýnských čs. divadelníků 597 • Montáž „jarní poezie“ Věčné jaro 598 • Scénické ztvárnění pořadu Věčné jaro 600 • Ohlas pořadu Věčné jaro 601 • Obecný přesah polemik o ideovém vyznění Věčného jara 604 • Další projevy nezávislých aktivit divadelních souborů Mladého Československa 606 • Zpěvy sladké Francie 607 • Nové kabaretní pořady Otty Lampla 607 • Koncert Otty Lampla ve prospěch ruského Červeného kříže 607 • Večer Otty Lampla 608 • Ohlas Lamplových představení 609 • Obnovení činnosti londýnských německých a rakouských divadelních scén 610 • Obnovení činnosti divadélka Laterndl 610 • Kleine Bühne 613 • Pokusy o založení nových londýnských německých a rakouských divadelních scén 614 • Österreichische Bühne-The Austrian Theatre (Rakouské divadlo) 615 • Lessingbühne (Lessingovo divadlo) 617 • Dramatická tvorba Karla Čapka na britských scénách 619 • Dramatické dílo Karla Čapka na zahraničních scénách v době druhé světové války 620 • Pokusy čs. exulantů žijících v britském azylu o definování významu literární a dramatické tvorby Karla Čapka ve vývoji české a světové literatury 624 • Uvedení Čapkových her Matka a Ze života hmyzu ve Velké Británii 628 • Provedení Čapkovy Matky v Liverpoolu 628 • Ostatní pokusy o „pódiové“ provedení Čapkovy Matky podniknuté ve Velké Británii za druhé světové války 629 • Inscenace dramatické revue Ze života hmyzu v Dublinu 630 • Teatrologické aktivity čs. exulantů ve Velké Británii v sezoně 1941/1942 630 • Teatrologické aktivity zaměřené na poznávání cizích divadelních kultur 630 • Aktivity zaměřené na propagaci čs. divadelní kultury 634 • Teatrologické aktivity Františka Langra 634 • Sborník Daylight o divadle 634 • Přehled aktivit centrální divadelní skupiny Mladého Československa v sezoně 1941/1942 635

PÁTÁ KAPITOLA – *CHVÍLE TÍSNĚ* 637

Sociopsychologické důsledky vyhlazení Lidic 639 • Téma „zavraždění Lidic“ v čs. zahraniční kulturní propagandě a v kulturněpolitických aktivitách světové veřejnosti 641 • Účast čs. umělců v kulturněpropagačních akcích inspirovaných osudem Lidic 644 • Divadelní a rozhlasové hry čs. exilových spisovatelů inspirované lidickou tragédií 644 • Langrova filmová povídka Děti a dýka 646 • Slavnosti k počtě Cyrila a Metoděje a Jana Husa v roce 1942 647 • Oslava 28. října 647 • Pamětní večer k 17. listopadu 648 • Předvánoční a vánoční zábavy 648 • Oslavy ruské Říjnové revoluce 649 • Oslava výročí narození V. I. Lenina 650 • Nezávislé kulturní a umělecké aktivity 651 • Koncertní provedení skladeb Leoše Janáčka 651 • Československý koncert „Na cestě k nezávislosti“ 651 • Ochabnutí divadelních aktivit Ornestovy družiny 652 • Pokus o divadlo pro děti 652 • Aktivity Anny Marie Joklové a Herberta Loma 653 • Sabo-

tage a Ruce k dílu! 654 • Česká polka 657 • Pokus o založení československé satirické scény DeN 660 • Česká kabaretní skupina působící v rámci Entertainment National Service Association 661 • Další umělecké osudy Otto Lampla 662 • Činnost Kleine Bühne v sezoně 1942/1943 663 • Činnost divadélka Laterndl v sezoně 1942/1943 665 • Švejk v Cambridge 666 • Die Himmelfahrt der Galgentoni (Nanebevzetí Tonky Šibenice) 667 • Aktivity čs. kulturních a uměleckých tvůrců v teoretické oblasti 669 • Brušákova stať o Novém divadle v Růžové ulici 669 • Kulturní zápisník o divadelním umění 670 • „Americké“ číslo kulturní revue Obzor 671 • Pořad k počtě Voskovce a Wericha 671 • Nová fáze diskuze o čs. kulturním a uměleckém úsilí v exilu 671 • Vystoupení Josefa Kodíčka 672 • Brušákův nový vstup do diskuze o čs. exilové kulturní a umělecké tvorbě 673 • Vystoupení Jiřího Langsteina–Hronka 676 • Vystoupení Otto Eisnera 678 • Závěrečná vystoupení 679 • Vystoupení Ernsta Sommera 679 • Vystoupení Karla Sedláka 680 • Závěrečná vystoupení Karla Brušáka 680 • Vystoupení Bohuslava Laštovičky 682 • Ukončení polemik o poslání a funkci kultury a umění za války 683 • Závěr období 684

ŠESTÁ KAPITOLA – V PROTIÚTOKU 685

Po bitvách u El–Allameinu a u Stalingradu 687 • Nová fáze procesu konsolidace čs. exilové obce ve Velké Británii 687 • Proměna postavení čs. Němců 688 • Opětné zesílení čs. exilových kulturních aktivit 689 • Posílení institucionální základny kulturních aktivit čs. exulantů v Londýně 689 • Středisko Klubu čs.–britského přátelství na Palace Court 689 • Dům československé mládeže 690 • Dům Rudolfa Fuchse 690 • Saša Machov 691 • Herbert Lom 694 • Jiří Weiss 695 • Postupné ukončení divadelních aktivit centrální divadelní skupiny Mladého Československa 695 • Nové umělecké aktivity čs. hudebníků 696 • Vilém Tauský 697 • Obnovení činnosti Českého tria–Czech Tria 698 • Československé dechové kvinteto 699 • Obecný ráz kulturních aktivit čs. emigrace ve Velké Británii v roce 1943 a v první polovině roku 1944 700 • Čs. oficiální kulturní propaganda 702 • Oficiální kulturněpolitické akce 702 • Nové čs. oficiální a kulturněpropagační „pódiové“ podniky 703 • Oslava narození V. I. Lenina 703 • Hold Českoslovačků Rudé armádě 704 • Hold Svobodové čs. vojenské jednotce bojující v Sovětském svazu – Koncert české a ruské hudby 705 • Pamětní večer k počtě T. G. Masaryka 705 • London Calling Prague–Londýn volá Prahu 706 • Oslava Svátku matek 708 • Manifestační shromáždění k uctění památky mistra Jana Husa 710 • Svatováclavské posvícení 711 • Oslavy dvacátého pátého výročí vzniku ČSR 712 • Tryzna na paměť popravených čs. studentů 713 • Vzpomínka na V. I. Lenina 713 • Ostatní oficiální kulturní akce 714 • Cyklus koncertů československé moderní hudby v Čs. institutu 714 • Cyklus koncertů československé hudby ve Wigmore Hall 715 • Koncert komorní hudby k oslavě založení druhého výročí Klubu čs.–britského přátelství 717 • Další koncertní aktivity čs. exulantů ve Velké Británii v roce 1943 a v první polovině roku 1944 718 • Pořady k uctění památky Bedřicha Smetany o stodvacátém výročí skladatelova narození a šedesátém výročí jeho úmrtí 718 • Slavnostní koncert na počest stodvacátého výročí narození Bedřicha Smetany 719 • Koncert Skladby Smetanova mládí 719 • Pokusy o kulturněpropagační využití operních skladeb Bedřicha Smetany 720 • Čs. institut jako základna pro koncertní prezentaci Smetanova operního díla 721 • Improvizované pořady ukázek Smetanovy operní tvorby 721 • „Dramaturgické průřezy“ operami Bedřicha Smetany 721 • Koncertní provedení ukázek z Dalibora 722 • Koncertní provedení ukázek z Prodané nevěsty 722 • Koncertní provedení ukázek ze Dvou vdov 723 • Koncertní provedení ukázek z Hubičky 723 • Koncert árií a duet z oper Antonína Dvořáka 724 • Pořady k počtě

význačných českých spisovatelů 725 • Kulturní akce k počtě Jaroslava Haška 725 • Nové večery k počtě Karla Čapka 726 • Večer poezie Jiřího Wolckera 727 • Recitační vystoupení centrální divadelní skupiny Mladého Československa 728 • Večer české poezie 728 • Proměna programu německé scény Kleine Bühne 729 • Laternndl v sezonách 1942/1943 a 1943/1944 730 • Die Bekehrung des Ferdisch Pistora na scéně londýnského divadélka Laternndl 731 • Politický a společenský kontext uvedení Langrova Obrácení Ferdýše Pištory 734 • Freie Bühne 735 • Hra Petera Lotara Christus, nicht Caesar! na scéně Freie Bühne 735 • Česká hudba v repertoárech britských koncertních institucí 738 • Česká vokální hudba v britských koncertních repertoárech 739 • Česká komorní hudba v britských koncertních repertoárech 739 • České orchestrální skladby v britských koncertních repertoárech 740 • Nový vstup Prodané nevěsty na britskou profesionální operní scénu 741 • Prodaná nevěsta ve světě 741 • Prodaná nevěsta ve Velké Británii 743 • Prodaná nevěsta v provedení Sadler's Wells Opera Company 744 • Pokus o filmový přepis Haškova Švejka 747 • Haškův Švejk v zahraničí za druhé světové války 747 • Haškův Švejk a čs. emigrace 749 • Britský film Schweik's New Adventures 751 • Teoretické aktivity 752 • Ohlas sborníku literárních prací čs. spisovatelů a umělců z USA Zítřek 752 • Teoretická reflexe britské a jinonárodní divadelní tvorby 753 • Teoretické aktivity zaměřené na propagaci Československa a jeho kultury mezi Angličany a příslušníky dalších cizích národů 755 • Dvojí jubileum Národního divadla v Praze 755 • Seminář o Československu na londýnské univerzitě 756 • Doznívání ideových diskuzí z let 1941 a 1942 756 • Téma „sjednocování“ v diskuzích z let 1943–1945 757 • Polemické střetnutí Karla Brušáka s bývalými druhy v otázce hodnocení soudobé domácí kulturní a umělecké tvorby 758 • Descendentní fáze činnosti někdejší centrální divadelní skupiny Mladého Československa 762

SEDMÁ KAPITOLA – NA CESTĚ K VÍTĚZSTVÍ 763

Otevření nového válčiště, tzv. „druhé fronty“ v Evropě 765 • Nová proměna vnějších podmínek života čs. emigrace v Londýně 766 • Útlum kulturních aktivit čs. exulantů německé národnosti 766 • Oslavy státního svátku ČSR v roce 1944 767 • Oslavy narozenin T. G. Masaryka 767 • Tryzna za Víta Nejedlého 768 • Koncertní provedení scén z Dvořákovy Rusalky 769 • Poslední vystoupení čs. exilových hudebních umělců v Londýně za války 769 • Hra Emila Synka The Last Stone (Poslední kámen) na scéně divadla Phoenix 770 • Machovovy inscenace Madame Butterfly a Così van tutte 771 • Poslední významné ediční podniknutí čs. Němců: Stimmen aus Böhmen 772 • „Divadelní“ číslo Review 43 775 • Poslední časopisecká polemika vztahující se ke kulturním aktivitám čs. emigrace ve Velké Británii 776 • Ukončení kulturních aktivit čs. emigrace v Londýně v době druhé světové války 779 • Den vítězství 779

OSMÁ KAPITOLA – DOMŮ! (DOMŮ?) 783

Znovu na křižovatce 785 • Poválečné osudy čs. kulturních tvůrců a umělců naleznuvších v letech 1938–1945 azyl ve Velké Británii 786 • František Langer 788 • Josef Kodíček 789 • Viktor Fischl 789 • Jiří Mucha 790 • Ivan Jelínek 791 • Eduard Goldstücker 792 • Evžen Klinger–Kornel Synek 793 • Anna Jandová–Patzaková 793 • Josef Löwenbach 794 • Ernst Sommer 794 • Eva Priesterová 794 • Hans Walter Süsskind 795 • Vilém Tauský 796 • Bohumil Vančura 796 • Růžena Herlingerová 797 • Otakar Kraus 797 • Julius Gutmann 798 • Marie Hlouňová 798 • Líza